

MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr. 3 – oktober 2019

Graven på Norrö

Då var det dags med en liten rapport från oss som arbetar med slyröjning på "Norrö" Hill, som Hedda kallar "vår" kulle. Lennart, Jan-Olof och jag har varit där måndagar och onsdagar under 4 månader och röjt bort sly på kullen, för att få en samlad bild av vad som finns där.

Vi har nästan röjt klart, men nu gör vi ett uppehåll i röjningen, så att den som vill, kan komma dit och själv bilda sig en uppfattning om vad som finns där. Men vad är det man ser? Stenar och åter stenar, samt en grop och ett stort "dike". Som belöning för att man varit där får man se, en i mina ögon, vacker plats. Jaha, men var det värt allt besvär? JA. Det är nu, det svåra kommer.

Vad betyder alla dessa stenar? Om man inte är intresserad av stenar eller säger att inlandsisen skapade allt detta, behöver man inte åka dit. Men något måste det väl vara? Vi som arbetat med röjningen är övertygade att alla dessa stenar vill säga oss något. Folk som varit där har frågat mig vad jag tror. Det jag skriver nu är mina egna tankar och funderingar. Jag är ingen expert och har lite kunskaper av utgrävningar och att tyda stenformationer. Mina funderingar och tankar är följande:

Kunde de första som kom till "Österåker" ha varit "sommargäster" som bodde uppe på Hakunne-krossen för att där leta stenar till vapen? När vattnet drog sig tillbaka kan ett "samhälle" ha bildats vid Lappdal, där man bodde året runt. Man var nog jägare, men hade börjat med lite jordbruk. Från Lappdal kan man ha delat på sig, så att jägarna drog sig mot Tråsättra och jordbrukarna letade mark mot Österåkers Kyrka och Långhundraleden,

som började anta form som en farled till Uppsala.

Men vad har detta med Norrö att göra? Jag tror att det kan vara folk från Lappdal som tog sig till Norrö och bosatte sig där. Norrö utvecklades till en "mäktig" ö. Troligtvis styrdes den av en familj under flera generationer. När "våran" ö reste sig upp ur vattnet 300–500 e.Kr. eller tidigare, bestämde sig Norrö att de var "deras" Ö. Ön började användas som samlingspunkt för där be till sina "gudar". Troligtvis, kan den stående stora stenen vara där man bad till sina/sin gud. När storbonden/hövdingen skulle begravas hade han troligtvis varit med om att skapa sin gravplats, som även var en markering att denna ö var ägd mark, för dem som färdades på Långhundraleden.

Det finns på området två platåer, den övre och den undre. Den övre platån, där graven ligger, har nog skapas för att där skulle det vara en öppen yta, så att graven skulle synas från alla håll, och så att "han i graven" skulle se åt alla håll från sin grav. Självklart skulle han ha kontroll på de som färdades på Långhundraleden. Den undre platån var deras "kyrka". Där kan man samlat folk vid begravingar, eller för att ställa folk inför "rätta", samt lösa andra tvister. Det verkar som man markerat en ringformad samlingsplats med hjälp av fyra stora stenar, och innanför dessa fick ingen begravas. Utanför dessa finns många, i mina ögon, stenmarkeringar, som troligtvis betyder något. Lite nedanför denna ringformade plats finns en fint planerad "grop". Fångstgrop? Nu återvänder vi till den stående stenen. Vid sidan om den, riktning mot Långhundraleden, ligger en annan stor sen med en plan yta uppåt. Kan det vara en offersten? Jag tror jag

slutar nu, och låter var och en komma till "Ön" och dra sina egna slutsatser. Detta är min egen teori om Ön. Vilken är din?

Lite tråkiga fakta:

arbetande timmar ca:	400 tim.
Bränsle till traktorer	100 liter
Bränsle till motorsågar	70 liter
Olja	kedjeolja
Sågkedjor	minst 16st.

Resultat: två JÄTTE-högar med sly, som skall brännas i höst/vinter.

Bild på Rättarlaget, från vänster till höger: "hästen" Iseki med vagn, Björn, Lennart med klockan och Jan-Olof med stenen i bakgrunden.

Mvh från Graven på Norrö.
Lennart, Jan-olov och Björn

Björn Pålhammar

Vi efterlyser dina minnen

Vi ska ha ett avsnitt i nästa årsbok med sådana berättelser och vill gärna få in några av dina minnen från Österåker under 1900-talet.

Skriv bara några korta rader i formatet:

" 1950 när jag började i Centralskolan hände ...
Inga född 1935"

Mejla till mail@milstolpen.org eller sänd ett brev till ÖHF Centralvägen 55
184 27 Åkersberga

Hans Rockberg

När kom elen till byn?

Vi behöver er hjälp att dokumentera och berätta om när el blev vanligt i hus och verksamhet. Vet du något om detta, tveka inte att höra av dig till oss på mail@milstolpen.org

eller tala in på vår telefonsvarare, se sista sidan.

Hans Rockberg

Gamla bilder får nytt liv

En dag i höstas fick jag ett telefonsamtal från Dan Horst. Han är barnfödd i Österskär och hade just flyttat tillbaka till Åkersberga och var på jakt efter bilder från hans uppväxt kring Strandvägen, som han ville sätta upp på väggarna i sitt nya hus.

Efter misslyckade förfrågningar på Facebook fick Dan rådet av sin far att kontakta ÖHF. Maillet letade sig fram till mig, och jag sökte i vårt digra bildregister med många foton tagna av bröderna Harling och fick 362 träffar på bilder märkta Österskär.

Vi träffades i Vita Huset och kikade igenom bilderna och Dag blev intresserad av 15 av dem. Dan fick tillgång till det digitala underlaget och lät framställa 6 bilder som han ramade in och nu pryder väggarna hemma.

En av dem föreställer tennisbanan där han brukade spela med sin far. En annan visar järnvägsövergången vid stationen och är den plats där Dan har bott som liten.

En annan bild visar Strandvägen. Där brukade hans pappa sitta och läsa tidningen tillsammans med barnen, som kastade sten i vattnet, så att det sa "plopp". Platsen fick därför heta Ploppet.

Dan Horst framför några av sina tavlor.

Text och foto: Lars Valentin

Vad händer i Stenhagen?

Vi arbetar med både handelsboden och museet. Alla byggenheter är där och drar sitt strå stacken. Mycket skall hinnas med, innan vintern. Vi börjar med en summering i Handelsboden.

Först börjar vi att hälsa Murar-Hasse in i gemenskapen. Vi håller på att "rensa" skorstenspipan, så att vi kan använda bägge piporna. Den stora pipan var tät och "igengjuten" samt fylld med gamla trasiga tegelstenar. Det var inte lätt att rensa pipan. Vi fick ta upp en del "titthål" i skorsten för att få ut de trasiga stenarna som blockerade rökkanalen. Därefter fick vi bila bort en gjuten betongklump som satt fast i rökkanalen. Den gamla spiskåpan som var en bärande del i konstruktionen, hade någon före oss tagit bort. Vi måste förstärka upp skorstenen med en järnbalk och ett stag, som Janne "vridit" till. När nu detta var klart, kunde Kakelugnen få tillbaka sin riktiga pipa. I den rensade pipan, kunde vi få in "slangen" till vedspisen, ventilationsrör från grunden och ventilationsrör från rummet, samt en "slang" till framtida braskamin i "förrådet". Det är nu Murar-Hasse behövs, för att snygga till efter oss.

Vi håller på att lägga takpannor på det renoverade taket. Det är inte lätt att arbeta med olika pannfabrikat, när det skall bli vackert.

Nu tycker jag att vi går tvärs över gatan, och tittar in i Hembygdsmuseet, både ute och inne. Vi börjar ute, där en gammal handvattenpump, som monteras upp för att visa var man hämtade vatten, när det inte fanns någon vattenkran i köket, utan vatten måste bäras in. Målningsarbeten utföres både

på Hembygdsmuseet och Tant Klaras hus. Inne höststädas och skurars det golv. Ute i trädgården förbereds växternas vintersömn och trädgårdsmöbler plockas in.

Med häsningar från oss i Stenhagen och ingen glömd, genom Björn, som förbereder vinteride.

Text och foto: Björn Pålhammar

Tavla på villovägar

Torsdag den 5 september sitter jag i baksätet på en bil och får ett telefonsamtal från en för mig okänd person. Han berättar att han har haft en tavla i sin ägo, men den har tyvärr försvunnit i en flytt från utlandet till Norrtäljetrakten där han nu bor.

Tavlan föreställde ett arbetslag i en gruva på Resarö. Jag letade i bildarkivet och hittade till slut en bild som kunde vara den som kommit bort. För säkerhets skull skrev jag ut den och skickade den med posten.

Några dagar senare blev jag uppringd igen av en sprudlande lycklig man, som berättade att det var rätt bild! Tyvärr var exemplaret i bildregistret inte av bästa kvalitet, så jag lovade att försöka leta fram originalet och om möjligt göra en bättre kopia och återkomma.

(Fortsättning följer)

Lars Valentin

**ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH
FORNMINNESFÖRENING**

Centralvägen 55 184 32 ÅKERSBERGA

Telefon (svarare): 08-540 67980

Plusgirokonto 9814-5

Bankgiro 5632-8511

mail@milstolpen.org

Hemsida: www.milstolpen.org

eller

www.hembygd.se/osteraker

facebook.com/osterakershembygdsforening/

Lösningar till Krypto nr 15:

ROSLAGSKULLA K:A

KORSFORMAD

RÖDMÅLAD

FINSKA BYGGARE

UNDKOM RYSSARNA

FABIAN WREDE

ÖSTANÅS MARKER

WIRAKRONA

Vinnare (av 37 insända svar):

1. Eva Morin, Vaxholm
2. Sten Jedenius, Åkersberga
3. Lars Åkesson, Åkersberga

Vinnarna får ”150 års näringslivsutveckling”